

K

VEČER kvadrati

koop® Varčno in poceni električno ogrevanje

www.elektricnoogrevanje.si T: 07 / 477 88 20

MySun
IR SEVALNI PANELI

Kako varni so slovenski bloki

Brez ovir za starejše

Zeleni prsti v novembru

TEMA TEDNA
Resnice in zmote o talnem gretju

Zeleni prsti v novembru

Marsikateri dan v listopadu bo idealen za sproščanje in delo na vrtu. Prihaja obdobje, primerno za sajenje listopadnih drevnin, tudi na zelenjavnem vrtu boste lahko še zavihteli orodje ali pobrali kaj dobrega za pod zob.

FOTO: BLUMENBURO HOLLAND

V začetku novembra izkoristite še zadnji primeren čas za sajenje česna. Drobniak in peteršilj presadite v lonec ali korito in ju pozimi gojite na notranji okenski polici ali na zaprtem balkonu. Kitajski kapus lahko ostane na gredi do konca novembra.

Če ste korenček sejali junija, bo primeren za spravilo v novembru. Korenček lahko prezimi tudi na prostem, če v tleh ni voluharja in če korenje zaščitite z vrtno kopro (zimsko), ki jo napeljete čez

loke kot tunel. V hladnih mesecih lahko trgate tudi liste listnatega ohrovtja, poudarja **Davor Špehar** iz Zelenega sveta. "Če zima ne bo prehuda, lahko glavni ohrovt režete za sprotno uporabo tudi do januarja. Tudi brstični ohrovt bo vso jesen in zimo rasel na vrtu. Prav tako motovilec, zimska solata, špinača in radiči. Najprej poberite štrucarja, do decembra ostane rdeči glavni radič, prezimnega pustite na prostem za rezanje glavice spomladi," svetuje sogovornik.

FOTO: SHUTTERSTOCK

ZGORAJ Zimzelene grmiče v posodah, ki bodo vso zimo zunaj, je priporočljivo ob toplih jesenskih in zimskih dneh zaliti, posode pa postaviti na leseno podlago ali jih celo oviti v vrečevino in mehurčasto folijo, ko bodo napovedane zelo nizke temperature.

LEVO Korenček, ki ga jeseni izkopljete, je dobro oprati ali z njega odstraniti zemljo ter ga položiti v vlažno mivko, da se ne izsuši.

NASVET STROKOVNJAKOV

DA NE BO POZEBE

Davor Špehar in Primož Brezovec iz Zelenega sveta: "V poznojesenskem času bo treba na odprtih legah zaščititi sadna drevesa pred zajci in srnjadjo. Če je jesen topla, se zlasti občutljivejše drevje ne more optimalno pripraviti na zimski počitek in posledično lahko delno ali v celoti pomrzne. Zimsko pozebo dodatno spodbudijo čezmerno gnojenje z dušikom v času vegetacije, slabo prepustna težka zemlja in sajenje na legah, kjer zastaja hladen zrak. Pred mrazom zaščitite predvsem mlade sadike in drevesa občutljivejših vrst, ki še niso popolnoma aklimatizirana na kontinentalno podnebje. Lansko zimo so imele velik problem v notranjosti Slovenije fige, granatna jabolka in kakiji. Za zaščito uporabite slamo ali koruznico, ki jo z vrstico povežete okoli debla. Očistite odpadlo listje, ki kaže bolezenske klice, in poberite iz krošenj sadne mumije, ki so tudi vir okužb za naslednje leto. Listja z glivičnimi okužbami ne dajajte na kompost, temveč ga zažgite. Tik pred odpadanjem listja lahko predvsem breskve poškopite z bakrenimi pripravki proti listni kodravosti. Odpadlo listje temeljito pograbite s tratnih površin."

FOTO: ZELENI SVET

REZ IN UMIK Z VRTA

Imate posajene šparglje? Rumene špargljeve poganjke jeseni porežite dobra dva centimetra nad tlemi.

Novembra z gred v celoti poberte rastlinske ostanke. "To še posebno velja za korenine vrtnin, kjer se lahko pojavijo koreninske bolezni. Pospravite tudi okuženo listnato zelenjavo, kot sta endivija in radič, ter odpadle plodove paradižnika in gomolje krompirja. Glive namreč prezimijo na ostankih listja, korenin in plodov. Trosi gliv pa so vir novih okužb v naslednjem letu," razkrjuje Špehar.

V zemlji lahko pustite korenine metuljnic, ki ste jih sejali za zeleno gnojenje. Te korenine živijo v simbiozi s koristnimi glivicami, ki vežejo dušik iz zraka, in tako bogatijo zemljo. Prav tako naj ostanejo na gredi zeleni dele teh rastlin za obogatitev zemlje z organsko maso. Naslednjo pomad jih vdeljate v zemljo.

JESENSKO LOPATENJE

V novembru lahko še "preštihate" oziroma prelopatate vrt. Pravočasna jesenska obdelava lotite tako:

je zlasti pomembna na težjih ilovnatih tleh, za katera Špehar priporoča, da jih tudi pognojite. Lažja, peščena tla pa lahko obdelate spomladi. "Pred močnejšim jesenskim mrazom gredice ročno prelopatajte in odstranite plevel. Pred globokim rahljanjem in 'štihanjem' zemlja naj ne bo prevlažna, ne sme se oprijemati obutve in orodja. Prelopatana težka ilovnata zemlja bo pod vplivom zimskega mraza razpadla v fino grudičasto strukturo. Tla bodo manj zbita. Tako boste spomladi lažje opravili prve setve in sajenje vrtnin. Zemlji dodajte organsko gnojilo v polovičnem odmerku. Spomladi pred setvijo in sajenjem dodajte drugo polovico predpisanega odmerka. Peščena tla lahko prelopatate tudi v začetku zime ali pred hujšo zmrzaljo. Globoko rahljanje peščenih tal opravite ob normalni vlažnosti pred glavnim zimskim mrazom," pojasnjuje strokovnjak iz Zelenega sveta.

SAJENJE DREVJA IN JAGODIČJA

Novembra, ko drevninam odpade listje, lahko ob toplejšem vremenu sadite manj občutljivo sadno drevje in grmasto jagodičje. Primož Brezovec iz Zelenega sveta priporoča, da se sajenja lotite tako:

- izkopljite jamo, široko do enega metra in globoko približno 0,4 metra,
- pri ameriških borovnicah in brusnicah pripravite dovolj velike jarke in jih napolnite s kisló zemljo,
- ločite plasti zemlje (zgornjih 20 cm na levo, spodnjih 20 cm na desno stran sadilne jame),
- na dno sadilne jame dodajte kupljeno organsko gnojilo ali hlevski gnoj,
- na vrh nasujte nekaj centimetrov zemlje,
- razprostrite mrežo proti voluharju in poskrbite, da se ne stika z gnojem,
- v mrežo zabijte ošiljen kol (kostonjev ali akacijev),
- nasujte zemljo v mrežo, sadiki razporedite korenine v vse smeri,
- korenine sadike zasujte z zemljo, ki ste ji dodali kompost,
- sadike prilagodite na pravilno višino - cepljeno mesto naj bo za pest nad tlemi,
- sadike jagodičevja z golimi koreninami sadite približno pet centimetrov globlje,
- zemljo rahlo potlačite,
- sadike sadnega drevesa nato v obliki osmice privežite ob količek, ki je zabit na južni strani,
- zemljo na koncu izdatno zalijte.

FOTO: SHUTTERSTOCK

ZGORAJ Ko se lotite jesenskega prekopavanja vrta, zemlja naj ne bo prevlažna, ne sme se oprijemati obutve in orodja. Zimski mraz bo pomagal, da prelopatana zemlja razpade v fino grudičasto strukturo.

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

ZGORAJ Plodovi asimine zorijo konec septembra. Po okusu spominjajo na ananas, mango in banano. Drevo je odporno proti škodljivcem in boleznim, zato asimino sadi na vrt vedno več ljudi.

ASIMINA ZA SLADOKUSCE

Če želite poleg običajnega na vrtu imeti tudi nevsakdanje sadno drevje, Brezovec priporoča, da posadite asimino. "Ta je znana kot sadna vrsta z izjemno zdravilnimi plodovi. Mešanica okusov spominja na ananas, mango in banano. Njena izvorna domovina so gozdovi vzhodnega dela ZDA. Drevo so poznali in gojili že staroselci, Indijanci, zato tudi ime indijanska banana ali paw-paw. Zadnja desetletja je asimina predmet številnih raziskav in ljubitelji vsega dobrega in zdravilnega jo gojijo na vrtovih po vsem svetu. Plodovi vsebujejo ogljikove hidrate, veliko vitaminov in mineralov. Asimina v osnovi ni samooplodna, zato nikoli ne sadite sadik, ki niso označene po sorti. Izberite sorte, o katerih je potrjeno, da so samooplodne. Mednje denimo spadata sorti Sunflower in Prima."

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

ZGORAJ Cvetovi asimine ne privabljajo čebel, temveč muhe in mravlje, ki so njihovi opraševalci.

Asimina je odporna proti ostremu mrazu in bolj sušnim razmeram. Plodovi dozori postopoma proti koncu septembra in v začetku oktobra, za sajenje pa lahko izberete november. "Ne ustrezajo ji pretopla območja, saj je za nastavek cvetnih popkov nujnih vsaj 400 ur nizkih zimskih temperatur. Zemlja, v katero sadite asimino, naj bo globoka, rahlo kiselkasta, hranilno bogata in zmerno vlažna. Tla morajo biti prepustna za vodo, saj ne trpi stoječe vode. Ne ustreza ji presežek kalcija v tleh. Rastišče zato skrbno pripravite in dodajte več komposta, rahlo kisle zrele listovke, ki ste jo pobrali izpod kostanjev, ter poskrbite za drenažo," svetuje Primož Brezovec. Asimina ima rada nekoliko več kalija, zato ga dodajte kasneje v času vegetacije tudi foliarno, torej preko listov.

Asimina je pri nas zdrava sadna vrsta in ne potrebuje varstva pred boleznimi in škodljivci. njeni listi vsebujejo snov, ki deluje insekticidno. "Tik pred odpadanjem listov jeseni poberite liste in jih posušite v senci. Naberite jih v suhem in sončnem vremenu, da ne zgnijejo. Škropilno brozgo pripravite iz nekaj listov in shranite v steklenici do pomladi v temnem prostoru," razlaga Brezovec. Naravni insekticid, pridobljen iz listov asimine, lahko uporabite za škropljenje proti ušem in drugim rastlinskim škodljivcem v sadnem ali zelenjavnem vrtu.

OKRASNI VRT IN POSODOVKE

Po prvem močnejšem mrazu izkopljite gomolje dalj in kan, jih malo osušite in spravite v pesek v kleti. Tudi čebulice in gomolje gladiol, frezij in gomoljnih begonij je treba pospraviti v klet. Pampaško travo in miskante zvežite v snop, da jih tako zaščitite pred zimo in odvečno vlago. Klasastih socvetij vse do pomladi ne režite, ker bodo pozimi privlačna za oko.

Trajnice v posodah, ki jih čez zimo puščate na terasah, je smiselno zaščititi pred mrazom. Hermeliko, funkijo, bergenijo in odpornejše grmovnice v drugi polovici novembra pokrijte s smrečjem in juto, da bodo lažje kljubovale mrazu.

Da ne pozebejo korenine, je tudi lonce, v katerih so posajene rastline, koristno oviti z juto in nato še z mehurčasto folijo. Postavite jih na podlago iz desk ali na palete, da lonci ne bodo v neposrednem stiku s hladnimi tlemi.

Posodovke, ki ste jih sprva postavili pod napušč, zdaj obvezno preselite v zaprt prostor. Priporočljivo je, da je prezimni prostor za posodovke, ki prihajajo iz toplih krajev (pasijonka, svinčevka, dipladenija ...), svetel in s temperaturo od 5 do 8 stopinj Celzija. Lonce podložite z lesom ali stiroporom, ker so številne posodovke občutljive za temperaturna nihanja v koreninskem delu.

PTICE NA VRTU

Najustreznejši način hranjenja ptic je naraven, zato je dobro, če v vrt posadite plodonosna drevesa in grme, kot so šipek, robida, malina, črni trn, glog, črni bezeg, dobrovita, ognjeni trn. Jeseni pustite tudi nekaj grozdja na brajdah in sadja na drevesih, ki jih bodo obiskale ptice. Hranjenje s semeni je prav tako dobrodošlo. Za zrnjede ptice, kot so ščinkavec, čizek, dlesk, vrabec, sinica, brglez, grlica, je najlažje kupiti že

FOTO: SHUTTERSTOCK

ZGORAJ Če boste tako čez noč zaščitili korenje, radič in por, boste vso jesen in del zime imeli na doseg rok čist in svež pridelek.

pripravljeno mešanico sončničnih semen, prosa in semen konoplje. Lahko pa za te ptice pustite vsako jesen na vrtu nekaj sončnic, da jih bodo lahko obiskovale in kljuvale semena.

Če imate na vrtu ptičje krmilnice, jeseni skrbite, da hrane v njih ne zmanjka, sicer bodo ptice, vajene rednih obedov, stradale.

Krmilnice je treba redno čistiti in iz njihove notranjosti ter z robov postrgati luščine in umazanijo, saj bi sicer te lahko začele plesniti in takrat pomenijo nevarnost živalim, ki se lahko s takšno hrano okužijo in poginejo.

TRATA IN LISTJE

Dokler so dnevi še lepi, je priporočljivo, da še vsaj pred napovedanim snegom zadnjič

pokosite trato, saj bo pokošena odpornejša čez zimo. S trate redno odstranjujte jesensko listje. Slednje je uporabno za zastiranje tal pod grmovnicami, zelišči in trajnicami, kjer lahko pripravite po deset centimetrov debelo plast zastirke. Pod listjem se zviša temperatura prsti, kar spodbudi delovanje mikroorganizmov v zemlji. Uporabite ga lahko tudi za zaščito posodovk in bonsajev, ki čez zimo ostanejo zunaj.

S suhim listjem in zrezanimi vejami lahko prekrijete tudi kompostni kup. Ves čas pa moramo biti pozorni, da za kompostiranje in zastiranje tal ne uporabite obolega listja, ker se bodo bolezni prenesle na druge rastline. Zato obolelo listje raje sežgite.

JASNA MARIN

FOTO: SHUTTERSTOCK

ZGORAJ Za ptice bo koristno, če na vrt posadite plodonosna drevesa in grme, ki jih bodo privabili k vam v hladnih mesecih.

FOTO: JASNA MARIN

ZGORAJ Rumene špargljeve poganjke porežite dobra dva centimetra nad tlemi, zgodaj spomladi pa tla okrog rastlin pognojite.

ZELENI DOGODEK

BOTANIČNI VRT UNIVERZE V MARIBORU, PIVOLA PRI HOČAH

• **15. novembra ob 16.30:** Pregled pridelovalne sezone v zelenjavnem vrtu pod vodstvom **Simone Trčak Zdolšek**, strokovnjakinje kluba Gaia. Odgovarjala bo na vaša vprašanja o tem, kako shraniti in prezimiti pridelke ter uspešno pripraviti vrt za zimo.
Vstopnina v vrt: 4 evre.

Ideje za vrt in boljše počutje

OB LETNI NAROČNINI
POPUST 10 %
CENA ZA 4 ŠTEVILKE

11⁸⁸ €

ZA NAROČNIKE VEČERA
POPUST 50 %

6⁶⁰ €

Darilo za novega naročnika: uporabna podloga za delo na vrtu (41 cm x 16 cm)

Naročite na:
www.lepvr.com
02 | 23 53 326
revije@vecer.com

Časnik Večer, d.o.o., Ulica stoverške osamosvojitve 2, 2000 Maribor